

B. N. II 146.
G. 38, II.

(X 1878953)

II K
4288

THESES INAUGURALES,
DE
JURE PRINCIPIS
CIRCA HÆRETICOS,

Quas
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO WILHELMO,
ELECT. BRANDENB. HÆREDE &c. &c. &c.

PRÆSIDE
DN. D. CHRISTIANO THOMASIO,
Conf. Elect. Brandenb. & Prof. Publ. ac Facult.
Jurid. h. r. Decano,

PRO LICENTIA

Summos in utroque jure honores & privilegia
DOCTORALIA rite capeffendi,
Publico Eruditorum examini submittit

JOHANNES CHRISTOPHORUS Rube/

Advoc. Duc. Sax. Salfeld.
d. XI. Novembr. M. DC. XCVII.

IN AUDITORIO MAJORI, 22.
Horis ante- & pomeridianis.

HALÆ,

Typis CHRISTOPHORI SALFELDII, Reg. El. Brand. Typogr.

f 22.

B. C. D.

DISSERTATIO JURIDICA,
DE
JURE PRINCIPIS CIRCA
HÆRETICOS.
CAP. I.

*De Jure Principis circa Hæreticos ex hypothesis
juris Clericalis.*

SUMMARIA.

Definitio hæreseos ad ipsam translationem necessaria n. 1. communis ta-
men obscura est. n. 2. Hæresis in sensu scripturae quid denotet.
n. 3. Querela communis de imperfectione definitionis hæreseos
communis. n. 4. Dissensus nostratum de intellectu fundamen-
ti fidei in definitione hæreseos n. 5. 6. 7. 8. Novissima non-
neminis definitio hæreseos rejicitur. n. 9. 10. 11. 12. 13. 14.
Transitus ad veram & perspicuam definitionem hæreseos juridicam.
n. 15. Extat ea l. 2. C. de hæret. n. 16. in qua explicantur ter-
mini dubii per equipollentes, n. 17. 18. Ejusque paraphrasis ex-
hibetur verbis clarioribus n. 19. Cleri & Laicorum definitio
genuina n. 20. 21. 22. Definitio Justiniana hæreseos clarior
& magis adequata est definitione Juris Canonici n. 23. Clerus
in Syllogismo hæreticali & majorem format & minorem n. 24.
Quid denotet: vel levi argumento dissentire, in definitione
hæreseos n. 25. 26. 27. 28. Non excluditur per illa gravis dis-
sensus, qui describitur & exemplis illustratur. n. 29. 30. 31.

A

Quo-

Quomodo facillimè ex orthodoxo possit fieri hæreticus vel contra.
 n. 32. Heresis regulariter a Clero oritur n. 33. 34. Contra-
 bitur definitio hereseos in summam, quod sit dissensus a reli-
 gione dominante n. 35. & quod ejus oppositum orthodoxia,
 sit religio dominans. n. 36. Declaratur, quid sit religio do-
 minans n. 37. 38. Possunt duæ religiones dominantes esse in
 una rep. item una religio diverso respectu & orthodoxa esse potest
 & hæretica. n. 39. 40. Causa efficiens principalis hereseos est
 Clerus, instrumentalis brachium seculare. n. 41. Secundum
 principia juris Clericalis non datur jus principis erga hæreticos,
 nisi à Clero dependens. n. 42. Jus Clericale est vel Justinia-
 neum vel Canonicum. n. 43. Origo Conciliorum est intentio
 hæretificandi n. 44. Definitur Concilium n. 45. Primum
 Conciliorum omnium fuit Nicenum n. 46. Conventus Aposto-
 lorum Act. XV. non recte conciliis annumeratur n. 47. Quid
 juris lateat sub autoritate Imperatoria intuitu conciliorum.
 n. 48. 49. 50. 51. 52. Aliquando tamen extra Concilium à Cle-
 ro hæretici effecti n. 53. 54. Pœna hereseos vel Ecclesiasticæ
 sunt vel civiles. n. 55. 56. Excommunicatio tota ratione esse-
 ctuum civilis est. n. 57. Hæreticis non servanda fides. n. 58.
 Excluduntur hæretici a dignitatibus, n. 59. a jure connubiali,
 n. 60. jure patrio & filiationis, jure item testamentario n. 61.
 Libri hæreticorum comburendi & lectores eorum ultimo supplicio
 puniendi n. 62. Bona hæreticorum confiscantur n. 63. Ex-
 cluduntur hæretici a jure communi & beneficiis processus judi-
 cialis n. 64. Puniuntur variè vivi & mortui n. 65. Artes
 Cleri, quibus à brachio seculari leges istas extorserunt. (1) Per-
 suasio de privilegiis Cleri præ Laicis, quod Clerus solus sit sors ele-
 sta Domini: n. 66. quod Clerus sit maritus Ecclesiæ & spiri-
 tualis pater: n. 67. quod clerus solus intelligat mysterium regni
 DEI, Laici vero Clericis non credentes sint canes & porci: n. 68.
 quod Clerus debeat præscribere Laicis normam credendi: n. 69.
 quod Laici non debeant convenire ex desiderio intelligendi scriptu-
 ras, nec prædicare: n. 70. quod Clerus non debeat corrigi a Laico
 (ubi nota obiter, Asinam Balaami pertinere ad fratres Cleri.)

n. 71. quod Laicus non debeat disputare de fide a Clero prescripta, n. 72. multo minus cum hæreticis n. 73. (2) ex priore persuasione profluentes doctrinae variae de hæresi, quod hæreticus sit omnis, qui a Clerico pro tali declamatus est, n. 74. quod crimen hæreseos sit merè Ecclesiasticum, in quo Laicis gloria saltem parendi sit relicta: n. 75. quod excommunicatio clericalis sit Apostolica & a Christo ipso introducta: n. 76. 77. 78. 79. quod fides & Christianismus Laicorum consistat in defensione & veneratione Cleri: n. 80. quod ad Principum officium pertineat docere populum ex prescripto Cleri, n. 81. & quod hoc modo possint in legibus ex arbitrio injungere pœnas divinas, n. 82. item, quod vitam eternam consequantur ex sola persecutione hæreticorum: n. 83. quod unicum sit vitium, esse hæreticum, & unica virtus, hæreticos persequi: n. 84. quod illud vitium nullum bonum opus nec martyrium possit extinguere: n. 85. quod omnis hæreticus sit confors Diaboli: n. 86. (Origo vicicomburii hæreticorum. n. 87. Fraus Cleri orantis magistratum, ne sanguinem hæretici effundat n. 88.) quod hæresis sit crimen gravissimum n. 89. 90. 91. Denique quod remedium adversus hæresin sit iuramentum religionis n. 92.

§. 1.

Non poterimus de Jure Principis circa hæreticos tractare, si non exactè sciverimus, quid sit hæreticus. Id autem scire non possumus, nisi sciverimus, quid sit hæresis.

§. 2. Sed definitio communis hæreseos, quod hæresis sit error in fundamento fidei ejus, qui est aut fuit membrum Ecclesiæ Christianæ, obscurissima est. (a)

§. 3 In sensu vero scripturæ hæresis vel denotat id, quod hodie hæresi adversum & contrarium est, quod liceat hæretificium appellare, (b) vel si pro errore sumitur denotabit errorem ducentem

A 2

(a) Diximus in Disput. an hæresis sit crimen §. 4. 5. 6. 7. (b) vid. dict. Disput. §. 8. p. 25.

centem per se ad facienda opera carnis, adeoque directo abducentem a vera & æterna hominum salute, beatitudine & felicitate, h. e. tranquillitate animi, quæ consistit in unione spiritali cum DEO. (c) Sed neque hæc etiam significatio est ad palatum Jurisprudentiæ Ecclesiasticæ.

§. 4. Multa de difficultate hæreticum definiendi conquesti sunt Partes Ecclesiæ, conqueruntur hodie passim Theologi. Tertulliani, Augustini, Irenæi, Justini Martyris, Horneji & G. Calixti sententias de notis hæretici examinarunt jam alii, contententes per horum enunciata hæreticum plene & perfecte definitum non esse. (d)

§. 5. Nostrates communiter volunt, errorem hæreseos debere impingere in fundamentum fidei. Cum vero in ipsa fundamenti voce lateat ambiguitas, ut eam tollerent alii, errorem circa fundamentum fidei exposuerunt per errorem circa symbolum Apostolicum. (e)

§. 6. Sed cum hæretici venena sua sub sacra scriptura occultare soleant, multò magis ea occultabunt sub isto Symbolo, (f) ut taceam, quod jam ab aliis fuit oppositum, hoc pacto Socinianos, Arrianos, Anabaptistas, David Georgianos &c. non fore hæreticos, (g) quod tamen est contra praxin Jurisprudentiæ Ecclesiasticæ.

§. 7. Sentientes hoc aliqui explicationem explicationis addunt, errorem circa Symbolum Apostolicum esse errorem circa genuinum & catholicum Symboli istius sensum. Cum autem expositio hæc nova expositione opus habeat, addunt, genuinum & Catholicum Symboli Apostolici sensum esse, si juxta phrasin & ductum Symbolorum Nicæni & Athanasiani, ac juxta Ephesinæ & Chalcedonensis Synodorum sententiam, nec ullo alio sensu accipiatur & intelligatur. (h)

§. 8. Hic

(c) Conf. II. Petr. II. v. 1. 3. 12. seq. Jud. v. 3. 8. 10. 11. 12. 13. 16. 18. 19. (d) Fr. Ullr. Calixt. Tr. de hæres. §. 142. seq. p. 167. seq. (e) F. II. C. d. l. §. 55. seqq. p. 14. seqq. (f) Conf. Calixt. d. l. §. 63. p. 47. (g) Calixt. ibid. §. 64. p. 48. (h) Cal. ib. §. 63. p. 47.

§. 8. Hic vero opponunt haud dubie alii, ita pro hæreticis non fore habendos Pontificios; ita nec Pontificiis Lutheranos & Reformatos fore hæreticos; ita non fore hæreticos omnes illos, quos notat Formula Concordiæ.

§. 9. Videmus, novissime post multum laborem istam tradi hæretici definitionem: Hæreticus est Christum professus, qui in Symb. Apost. contentum fundamentum impingit, aliquem ejus Articulum negat, & spreta omni saniori informatione, fideliter quamvis monitus, & de errore convictus, pertinaciter tamen resistit, hæresin cum obstinata animi pervicacia tuetur, atque *ad finem usque vitæ* in ea perseverat. (i)

§. 10. Hic, ut multa taceam, nemo poterit ante mortem judicari hæreticus, quia ante mortem nemo potest dici, quod *ad finem usque vitæ in pertinacia* perseveraverit, quod tamen ponebatur, ut nota hæretici. Quam diu enim quis est in via ad hæresin, nondum est hæreticus, atque adeo pro fratre, quantumvis periculose is erret, habendus. (l) Hoc vero pacto non poterit unquam aliquis ut hæreticus excommunicari, quam tamen pœnam hæreticorum defendit & approbat Autor definitionis illius. (m)

§. 11. Quin nec ipse Autor magnam fiduciam in illa definitione ponit, cum disertè fateatur, eam non esse definitionem omnibus numeris absolutam & perfectam, sed generalem potius descriptionem, quam definitionem, pariter ac alias hæreticorum ac hæresium definitiones ab aliis traditas (n). Quod confirmat valde ea, quæ de obscuritate definitionis vulgaris hæreseos jam diximus. (o)

§. 12. Pariter, cum, quod in communi definitione hæreseos de errore hæretici circa fundamentum dicitur, ab aliis explicetur de errore circa Symbolum Apostolicum, ab aliis de errore

A 3

(i) Ita Cal. d. l. §. 150. p. 115. seqq.

(l) Calixt. de pœn. hæret.

c. 3. §. 21. p. 300.

(m) Cal. de C. 3. §. 15. seqq. p. 295. sen

(n) Calixt. de hæres. §. 153. p. 117.

(o) In Dissert. ag.

hæresis sit crimen?

errore circa Symbola conciliorum œcumenicorum, (p) id confirmat, quod ibidem diximus, obscurum esse in definitione hæreseos terminum fundamenti fidei.

§. 13. Neque tollitur ista vocis obscuritatis, si quis fidei fundamentum definire velit, quod sit DEI misericordia in Jesu Christo scripturæ Verbo patefacta, non exclusis divinæ essentia mysteriis, quæ & quatenus claræ sunt revelata, atque adeo agnosci possunt. Ut enim multa, quæ hic circa vocem: *non exclusis* &c. dubia sunt, omittam, inter hæreticos & orthodoxos communiter litigatur, an divinæ essentia mysteria in hoc vel illo dicto sint clare revelata, & an secundum hunc vel illum sensum sint agnoscenda. Est enim obscura definitio, quæ rem obscuram non reddit clariorem. Non vero reddit clariorem, si ex definitione applicationes contradictoriæ ad definitum fieri possunt. Ut taceam, non confundi debere fundamentum fidei in articulo speciali de justificatione, cum fundamento fidei in omnibus articulis, quatenus fides sumitur pro confessione symbolica.

§. 14. Id meretur non taceri, si error circa fundamentum fidei exponendus est per errorem circa Symbola quæcunque, fundamentum fidei non poni in scriptura, sed in Symbolis, adeoque iterum hic valde papizari vel potius Justinianizari. Nam diserte Justinianus (q) profitetur, se quatuor conciliorum Oecumenicorum dogmata *sicut sanctas Scripturas* accipere. Nisi quod Justiniani confessio sit sincera & aperta, Hæretices vero sententiam suam de fundamento fidei in symbolis consistente occultare studeant, vel verbis strenuo profitentes, scripturam solam esse normam & fundamentum fidei, vel distinctionibus quibusdam obscuris & nihil significantibus inter normam primariam, & secundariam similibusve, lectoris, præjudicio autoritatis occupati, intellectum obnubilantes.

§. 15. Ergone nihil dicemus de jure Principis circa Hæreticos, quia ignoramus, quid sit Heresis? Dicemus utique, si modo perspicue & palpabiliter ostenderit veram hæreseos definitionem.

(p) *vid. §. 5. & 7.*

(q) *Nov. 131. c. 1.*

fnitionem. Est autem vera hæreseos definitio, quæ sensibilibiter & facillime potest applicari ad omnes casus, qui hactenus con-
tulerunt, ubi de Jure Principis circa hæreticos quaesitum fuit.
Ergo litigent Theologi, litigent hæretices inter se quamdiu
velint, quid sit hæreticus, nos in re Juridica quaeremus defini-
tionem Juridicam.

§. 16. Ajunt Imperatores, Gratianus, Valentinianus &
Theodosius (r) *Hereticorum vocabulo continentur & latis adversus
eos sanctionibus succumbere debent, qui vel levi argumento à judicio
Catholicae religionis & tramite detecti fuerint deviare.* Perspicua eva-
det mens Imperatorum, si singulas definitionis voces expo-
suerimus.

§. 17. Religio hic sumitur pro fide, (s) fides pro confessio-
ne. (t) Catholica est, quæ debet omnes subditos obligare, (u)
Trames est norma, symbolum, liber symbolicus, &c. (x) Judicium
vero idem hic est ac trames.

§. 18. Quemadmodum autem Imperatores judicium sum-
mum in rebus fidei tribuebant Clero (y), & ipsa Symbola Cle-
rum autorem agnoscunt, ita patet, quod deviare a judicio Catholi-
cae religionis sit deviare a sententia Cleri (z). Deviare autem deno-
tat aberrationem eorum, qui in eadem via sunt.

§. 19. Erit ergo hæresis *dissensus etiam levissimus
eorum, qui unius sectæ inter Christianos sunt,
à judicio Cleri & libris Symbolicis ab ipso, ut sint
norma fidei aliorum, confectis (a).*

§. 20. Cle-

(r) L. 2. C. de heret.

(s) L. 1. pr. C. de fide Catholica. l. 3.

pr. cod. (t) d. l. 1. pr. de Fide Catholica. l. 7. §. 4. in fine

L. 8. §. 6. cod. (u) d. l. 1. pr. (x) l. 2. pr. eod. l. 7.

§. 4. & 5. eod. d. Nov. 131. c. 1. (y) l. 4. C. de summâ

Trinitate l. 6. C. de SS. Eccles. (z) l. 1. §. 1. C. de Sum. Tri-

nit. Gottofr. ad d. l. 2. C. de heret. cap. 9. de hereticis. l. 3. §. 3.

C. de S. Trin. l. 8. pr. & §. 1. C. de heret. (a) Gottofr. d. l.

§. 20. *Clerus* est status Reipublicæ in Ecclesia, sub specie devotionis & cultus divini singularem affectans sanctitatem præ aliis statibus (b), & dominium prætendens in horum conscientias (c.) Unde & idiomate Germanico dicitur, die Geistlichkeit; item, Geistliche Väter (d), Beichtväter &c.

§. 21. His opponuntur *Laici* (e), qui sunt status Reipublicæ in Ecclesia, sub mundana & parum Christiana vita affectans majorem libertatem agendi præ Clero, & ut hanc obtineat, intolerabilem veris Christianis tyrannidem Cleri in conscientias patienter ferens. Unde & Germanice dicuntur: Der weltliche Stand, item: Geistliche Söhne und Töchter (f), item: Beichtkinder.

§. 22. Quamvis vero jus Canonicum Clericos & Laicos paulo aliter describat (g), nos tamen magis respeximus ad rem ipsam, quam ad Canones. Ostendit autem experientia, nec aliquis ex nostris negabit, convenire exacte definitionem Clericorum & Laicorum Clericis & Laicis in Papatu. Non magis ergo attendenda fuit in tali causa definitio juris Canonici, quam v. g. definitio Triboniana Juris Naturæ attenditur ab hodiernis scriptoribus juris naturæ. Definitiones enim non pertinent ad munus Legislatoris.

§. 23. Ergo quamvis Jus Canonicum paulo aliter ipsam etiam hæresin & hæreticum definiat, (b) ipsi tamen Imperatores acu rem tetigerunt, dum in definitione sua supra recensita magis ad rem ipsam respexerunt. Unde id effecerunt, ut, cum Theologi magis respicientes ad obscuras illas juris Canonici definitiones hæreseos, inter se miris modis de notis hæreseos earumque applicatione ad casus obvenientes litigent, Jure Consulti perspicuam

(b) *Can. 1. init. dist. 30. can. 7. caus. 12. qv. 1.* (c) *l. 1. pr. C. de Summ. Trinit. d. l. 2. C. de hæret.* (d) *l. 42. §. 1. l. 48. C. de Episc. & Cler.* (e) *d. can. 7. caus. 12. qv. 1.* (f) *d. l. 42. §. 1. l. 48. C. de Episc. & Cler.* (g) *d. can. duo sunt genera 7. C. 12. q. 1.* (h) *Can. 26. 27. 28. C. 26. qv. 3.*

quam hanc imperatorum definitionem sequentes, facillime eandem ad quosvis casus possint applicare.

§. 24. Clerus enim, uti formam credendi aliis præscribit, ita & ipse determinat vel per concilia, vel per synodos, vel per consilia Academica, vel etiam per unius potentis in Clero (ut Pontificis,) declarationem, aut scripta, quod hic homo, aut hic cætus à fide Ecclesiæ, vel symbolo dissentiat. (†) Id est, non tantum in syllogismo hæreticali majorem facit, sed & minorem; non solum docet, quod hæreticus sit, qui contradicit libello Cleri, sed & cum dubium est, an quis contradicat, nec ne, definit, quod contradicat. Determinatio autem hæc palpabilis est & in sensus incurrit.

§. 25. Nam sæpe evenit, ut tam *levis* sit dissensus a libellis communibus Cleri, ut Laici non partiales vix illum sentiant. Sæpe de literula est, vel voce, aut termino. Si tamen Clerus determinaverit, hunc dissensum esse hæresin, habetur in Jure Canonico pro hæresi, id est, ex re levi secundum judicium Laicorum, fit crimen gravissimum. Unde dicunt Imperatores: *vel levi argumento.*

§. 26. Exemplum præbet is inter Arianos & orthodoxos de voce *ὁμοῖοι* & *ὁμοίῳ*. Et huc pertinet Epistola Constantini M. apud Eusebium (i) ad Alexandrum & Arium, ubi Constantinus dicit, *eos unam eandemque de fide tenere sententiam, ita ut facile possint ad ipsum communionis consensum venire, simulque dissensum utriusque dicit esse de inani quâdam questionis particula; esse inanem dissoluti otii certationem, de adeo parvis exiguisque rebus, esse leviculam, esse stultam questionem & de re minimi momenti.* Ita sentiebat Imperator Laicus. At postquam Episcopi in Concilio Nicæno rem aliter determinaverant, ex inani illa re, res tanti momenti facta est, ut, qui salvus esse velit, decretum illud pro vero habere teneatur.

§. 27. Posses etiam *levitatem* dissensus ita interpretari, ut significet, quæstiones Cleri rixantis regulariter tales esse, ut,

B

etsi

(†) cap. 9, X. de hæreticis. (i) de Vita Constantini lib. 2. c. 67.

etsi prætendant, esse quæstiones Theologicas maximi momenti, & decisiones suas æquiparandas esse verbo DEI, reverà tamen non plus inferant, quam applicationem temerariam terminorum aliquot Philosophicorum (sæpè ex Philosophia paganizante desumptorum,) ad mysteria fidei, quæ ideo sunt mysteria, quoniam philosophicè concipi nequeunt: aut torturam etiam verborum scripturæ ad hypothefin aliquam Philosophiæ cujusdam parum sanæ.

§. 28. Paradoxum videretur, si assererem, à Constantini Magni temporibus usque ad tempora reformationis, quæstiones, quæ ad fidem Catholicam pertinere dictæ sunt, & quæ hæreses pepererunt, omnes ferè fuisse purè philosophicas, magnam partem metaphysicas ac Logicas, adeoque tot hominum myriades non ob causam DEI, sed ob Metaphysicam Aristotelis, aut Platonis, fuisse trucidatos, relegatos &c. Interim paradoxo illo nihil verius. Lege absque præjudicio panarium Epiphani: Lege Historiam conciliorum. Computa lites in illis de terminis *essentia, persona, hypostaseos, nature, substantia, proprii &c.* Considera, de quibus rebus anathemata dicta sint, v. g. de iis, qui statuunt *antipodes, qui docent, terram moveri circa solem. &c.*

§. 29. Non tamen ea intentio Imperatorum est, ut docere velint, semper levem esse dissensum in causa hæreseos: sed sufficere saltem *vel* levem dissensum ad irritationem Cleri, ut aliquem hæreticum declaret. Nam sæpè *gravis* dissentendi ratio subest, ut, cum multi testes veritatis ante reformationem de tyrannide papali, de ambitione & avaritiâ Cleri testati, ac propterea inter hæreticos relati sunt: Quæ etiam dissentendi ratio subfuit in reformatione Lutheri.

§. 30. Fuit hic gravis dissentendi causa ex parte testium veritatis, quia veritates, quas defenderunt, pertinuerunt ad reparationem salutis publicæ, valdè turbatæ per tyrannidem Cleri in conscientias: Ex parte Cleri contra gravis ratio dissentendi & hæretificandi fuit habita, quod veritates illæ, ventres & capita, ac marsupia clericorum, & sic vitam clericalem peterent.

§. 31. Cum tamen non è re fuerit, veras causas anathema-

tum

tum Laicis manifestas facere, in Conciliis & libellis condemnatoriis *leves* illæ dissensiones Metaphysicæ, vel similes, *sub specie gravium causarum* fuere prætextæ, uti ferè & Reges seculi in Manifestis, quæ vocant, rarò causas genuinas belli scribunt, sed prætextûs.

§. 32. Quamvis autem Clerus semper clamaverit, unam debere esse fidem, ac unam religionem, unumque adeo symbolum, ostendit tamen historia, fidem Cleri ejusque *Symbola* infinitis modis *variasse*, adeò ut, ni fallor, Hilarius scripserit: olim Christianos fidem præstitisse, nunc cum nullam fidem habeant, eos nihil facere, quam ut fidem scribant. Observandum adeo, terminos hæreseos & hæreticorum variare pro diversitate Symbolorum, adeoque facile evenire posse, *ut ex orthodoxo fiat hæreticus, vel contrà*, non prout ipse, sed prout Symbolum variaverit.

§. 33. Scilicet origo dissensus, unde hæresis oritur, inter Clerum ipsum est, (1) Laici saltem postea sub promissione remissionis peccatorum, vel etiam sub spe lucris temporalis, in partes tracti sunt, ut brachium seculare assistat decisioni Cleri, eamque exequatur. Non tamen per istam executionem extinguitur hæresis, sed saltem reprimitur aliquo modo ad tempus, graviores vires sumtura suo tempore, quo magis affectus ebullire solent, qui violentiâ externâ impediti sunt. Manet enim alteri parti Cleri, pro hæretico declarati, altâ mente repostum judicium Paradis. Hinc operam dat, ut vel mortuo Principe, vel etiam vivente adhuc, brachium seculare trahat in suas partes, & sic decreta priorum, decreto contrario ac novâ hæretificatione destruat.

§. 34. Patet res vel ex exemplo & historia Arianismi, & Conciliorum Nicæni ac subsequentiū: Modo enim Clerus Ario adhærens, modo factio Alexandri alteram partem declarabat hæreticam, prout modo Imperatores huic, modo illi faventes existebant. Et docet vita Constantini, tam misere hunc

B 2

prin-

(1) Est pulcher textus *in l. 15. C. de Episc. & Cler.* ubi glossa vocem *clericos* exponit, *sive hæreticos. Conf. can. Transferunt 33. C. 26. q. 3.*

Principem Cleri astu fuisse deceptum, ut, quamvis Catholici communiter de ejus assensu gloriari soleant, justissimæ tamen subsint rationes suspicandi, eum, ut Arianum, fuisse mortuum. Quamvis non negem, eum ipsum ignorasse, quis & qualis esset. Ita subtilitatibus Metaphysicis utrobique doctrinam fidei obscuraverat Clerus, ut Laici tricas illas non intelligerent, nec quærebatur amplius de Christianismo & sensu Scripturæ sacræ, sed de sensu Symboli Nicæni, quod norma scripturarum factum erat.

§. 35. Quod si ergo dicta de juridicâ definitione hæreseos in summam velimus contrahere, convenientissimè dicere poterimus: HÆRESIN esse DISSENSUM A RELIGIONE DOMINANTE.

§. 36. Et cum oppositorum opposita sit ratio, hæresi vero unanimi consensu opponatur orthodoxia, (m) & Catholica religio, simul perspicuum erit, orthodoxiæ non meliorem posse tradi definitionem juridicam, quam, quod ORTHODOXIA SIT RELIGIO DOMINANS. (n)

§. 37. Et jam adeo nihil restat, quam, ut religionis dominantis vocabulum ab omni ambiguitate liberemus. *Religio dominans* non est, cui Princeps, aut major pars populi addicti sunt. Posset enim Princeps, aut major pars populi, religioni alicui addictus esse, ut subditis tamen, aut minori parti populi relinquatur libertas sentiendi; tum neutra religio erit dominans, neutra hæretica, neutra orthodoxa in sensu Juridico.

§. 38. Requiritur ergo ad religionem dominantem, ut ejus Clerus velit dominari in conscientias, & habeat intentioni suæ inserviens brachium seculare, vel Principis, vel majoris partis populi. Hoc est, ut & intentionem dominandi habeat, & vires.

§. 39. Poterit ergo contingere, ut *duæ, vel plures religiones dominantes* sint in unâ Republica, si videlicet plures diversi cœtus sint, quorum singulorum Clerus velit conscientiis aliorum imperare, & potentiâ seculari sit suffultus. Tum ergo non mirari debebis, si *singule diverso respectu simul sunt hæreticæ & orthodoxæ.*
Ortho-

(m) l. 10. C. de hæret. (n) l. 1. §. 1. de Sum. Trinit.

Orthodoxæ, quatenus dominantur, & una alteram persequitur: Hæreticæ, quatenus inter se dissentiunt, & una ab alterâ patitur.

§. 40. Uti vero hoc non potest non turbas multas dare in Rep. ita, si per pacta pacis Laici tolerantiam mutuam stipulentur, murmurante contra clero, pro orthodoxis singulæ habentur in sensu Juridico. In sensu Clericali vero singulæ orthodoxæ sibi erunt, hæreticæ Clero alteri.

§. 41. Patet vero ex dictis, quod *causa efficiens* hæreseos, eaque *principalis*, sit Clerus, Brachium vero seculare sit mera *causa instrumentalis*. (o)

§. 42. Ergo secundum principia Juris Clericalis nullum jus Principi erga hæreticos competit, nisi à Clero dependens. Unde in hoc capite saltem videndum, quid Clerus, principem jure circa sacra spolians, in jure illo cum hæreticis agi velit.

§. 43. Voco autem jus Clericale, quod tyrannidi Cleri in conscientias favet, eique legibus & statutis suppetias fert. Ejus duæ sunt species, quarum autoritate & testimonio hic utemur, Jus Justinianicum & Canonicum. Nam Jus Justinianicum in negotiis Ecclesiasticis totum Pontificium est. (p)

§. 44. Diximus hæreticum esse, qui deviat à judicio Cleri & ejus libris. (r) Quodsi Laicus id faciat, aut etiam paucissimi ex Clero sine assensu, tum res jam constat. Quodsi plures ex Clero dissentiant ab aliis, ut clarum evadat, quænam religio sit Dominans, & quænam pars alteram pluritate vincat, declaratione publica opus est. Id quod fit *in Conciliis*, vel Synodis. Quorum adeo habes *originem*.

§. 45. Est enim *Concilium* conventus Cleri, sub autoritate Principis vel directo, vel sub aliis prætextibus institutus, eum in finem, ut dissentientes à se hæreticos declarent, & ope brachii secularis coerceant. Probaturo definitio applicatione ad singula Concilia.

§. 46.

(o) Vid. l. 7. & 8. C. de Summ. Trin. Nov. 42. in princ. & sine cap. ut inquisitionis de heret. 17. in 6. (p) vid. Cornelii à Rynthelen *Juristam Romano-Catholicum per integr.* (r) Suprà §. 18.

§. 46. Ratione temporis originem sumserunt sub Constantino M. qui primus libertatem hæretificandi Clero concessit, cujus adeo illustre specimen ediderunt in Concilio Nicæno. (s)

§. 47. Nam conventus Apostolorum (t) non accuratè primum Concilium appellatur, aut inter Concilia refertur, (u) quia 1) non erat de credendis, sed faciendis, 2) agebatur ex compromisso, 3) unanimiter, non per majora, nec per judicium Cleri, 4) absque ulla coactione partis, &c. Neque conventus Episcoporum ante Constantinum, Concilia sunt propriè dicta, (x) quia non fiebant autoritate Imperatoria, & carebant executione brachii secularis, nisi quod ex post facto adversus Paulum Somofatenum imploraverit opem Aureliani Imperatoris Clerus disfidens. (y)

§. 48. Per *Autoritatem Imperatoriam*, sub qua in Conciliis hæretici facti sunt, intelligo assensum Imperatorum, confirmationem, nominis commodationem in convocando Concilio, uno verbo, executionem voluntatis clericalis. Nec diffitetur Jus Canonicum, legitimam Conciliorum congregandorum potestatem & autoritatem esse penes sedem Apostolicam, (z) aut Clerum, (a) nec repugnat valde Jus Justinianicum. (b)

§. 49. Neque multum ex legibus Imperatoriis lucrabuntur adversus postulata Cleri, qui fortè adducere volent, per præcepta Imperatorum convocata esse Concilia. (c) Cum per præcepta talia nihil aliud intelligatur, quam quod Clerus nomen Imperatoris usurpaverit, ad terrorem incutiendum alteri parti. Neque adeo hic videndum, cujus nomen præferat convocatio, (d) quàm, quis sub hoc nomine lateat.

§. 50.

(s) *Can. 1. in pr. dist. 15. Lancell. Instit. Jur. Canon. l. 1. tit. 3. §. 2. Dissent. Ziegl. ibid.* (t) *Act. XV.* (u) *Conf. Grot. de Imp. Sum. Pot. circa Sacra. c. 7. n. 2. Diss. Ziegl. d. l.* (x) *Diss. Ziegl. d. l.* (y) *Euseb. Hist. Eccles. lib. 7. cap. 24.* (z) *Dist. 17. in summ. in fin. & can. 1. & seq. d. Dist. Lancell. l. 1. tit. 3. §. 2.* (a) *Lancell. d. l. §. 5. & 6.* (b) *Nov. 123. c. 10.* (c) *l. 4 C. de Summ. Trin.* (d) *Quod tamen Lancellotto opponit Ziegl. ad d. §. 2. lib. 1. tit. 3. p. 14.*

§. 50. Non imputatur actio illi, qui violentia adactus egit, qui resistere non potuit, qui metu incusso bona fide egit. Metus in virum constantem cadens varius est. Ei annumeratur metus carceris, quidni metus gehennæ, metus excommunicationis, metus rebellonis?

§. 51. Nec multum lucrabitur Princeps isto jure convocandi, si non habeat jus definiendi. Convocationis enim jus absque jure cognitionis & sententiæ saltem ministeriale est. At cognitionem & definitionem soli Clero reliquerunt Imperatores, eorumque decreta, tanquam oracula exosculati sunt. (e)

§. 52. In tantum, ut nulli, sive Clericorum, sive Laicorum, permissum fuerit, ne hiscere quidem contra ejusmodi decreta, aut de eorum veritate publicè inquirere, vel viva voce, vel in scriptis, ne videlicet Reverendissimæ Synodi judicio injuria fiat, si quis semel judicata & rectè disposita, revolvere & publicè disputare contenderit, (f) h. e. ne ullo modo Cleri & Conciliorum ejus infallibilitas, vocetur in dubium.

§. 53. Non tamen putandum, semper a Clero per Concilia hæreticos fuisse effectos: sed satem quoties è re visum fuit, & quoties sperarunt, se pluralitatem votorum obtenturos. Si talis spes vel non, & nondum adesset, in dissentientes absque concilio à Clero, fiducia, vel populi, vel imperatorum suffulto, sævitum est.

§. 54. Ita notum est, Alexandrum ante Concilium Nicænum, & antequam de eo cogitatum esset de privata autoritate exautorasse Arium, eumque ex civitate ejecisse. (g) Ita nota vox Nestorii, tum quidem adhuc orthodoxi & insignis Hæreticorum flagelli, ad Imperatorem Theodosium: Mihi, ô Imperator, terram hæreticis purgatam tribue, & ego tibi cælum retribuam. Tu mihi in profligandis hæreticis subveni, & ego tibi in profligandis Persis subveniam. (h)

§. 55.

(e) l. 14. C. de Episc. & Cleric. Nov. 42. pr. Nov. 123. c. 10. (f) l. 4. C. de Summ. Trinit. (g) Histoire de Concile de Nicée p. 15. (h) Socrates hist. Eccles. l. 7. c. 29.

§. 55. Et ut eo magis appareat, de nulla alia re Clerum magis unquam fuisse sollicitum, quam de conservanda sua auctoritate & infallibilitate, nullius facile criminis tot enormes & variantes deprehendes pœnas, quot in Legibus memorantur pœnæ Hæreseos, ut adeo, si velis ex pœnis de delicto judicare, non possit non hæresis esse crimen enormissimum.

§. 56. Dividunt communiter in *Ecclesiasticas* & *Civiles*. Quæ etiam divisio tolerari poterat, si modo per *Ecclesiasticas* non intelligas eas, quæ armis Ecclesiæ spiritualibus inflictæ sunt, & in Hæreticis efficaciam habuerunt spirituales, sed quæ à Clero dictæ sunt, aut immediate imposiæ, suffragantibus tamen subinde Legibus Civilibus & adminiculante brachio seculari. Ratione enim effectus omnes Ecclesiasticæ pœnæ civiles sunt; Quare nec vitio nobis vertetur, si in hac mixtura distinctionem illam in recensione harum pœnarum non adeo exacte observaverimus.

§. 57. Eminent autem inter eas Excommunicatio, eaque non intra terminos exclusionis a societate Ecclesiastica permanens, sed exclusio ab omni consortio civili, (i) exemplo prætenso Johannis Evangelistæ, intuitu Cerinthi, (l) stabilita, ac horrendis ceremoniis peracta, (m) & maledictionibus ad omnia loca, actiones, membra corporis & sensus extensis, adjunctisque adjurationibus execrandis, (n) ex Judaismo in Christianismum translatis. (o) Quæ excommunicatio extenditur etiam ad receptatores & defensores hæreticorum. (p)

§. 58. Quæ adeo cum summam infamiam inferret (q), non poterant non ejusmodi excommunicationem sequi & alii esse.

(i) *Albasp. Obs. Eccles. n. 2. Can. Apost. 11. Conc. Laodic. can. 33. Carthag. IV. c. 73. Arelat. II. c. 30. Avern. can. 6. & 11. Epaun. can. 15.*
 (l) *Euseb. lib. 3. hist. Eccles. c. 22.* (m) *Can. debent 12. C. 11. qv. 3.*
 (n) *Vide quæ ex Concil. Aquisgran. an. 816. excerptis Buxhornius in Hist. Univ. & ex hoc refert Ægid. Strauch. dissert. de prisca Eccles. in censend. heret. æquitate §. 19.* (o) *Strauch. d. l. §. 20.*
 (p) *Cap. 8. X. de Hæret. (q) l. 1. §. 1. C. de Sum. Trin. ibiq; Dd.*

effectus, infames alias concomitantes, & cum excommunicatio summa species infamiae sit, adhuc majores; quales sunt: hæreticis non esse servandam fidem, (r) in tantum, ut nec subditi Domino amplius teneantur, sed ab ejus obsequio liberati sint. (s)

§. 59. Quod hæretici ad dignitates & officia publica non admittantur (t) unde nec Hæreticus potest fieri Imperator. (u) Et filii quoque Hæreticorum usque ad secundum gradum paternæ lineæ & primum maternæ, sunt inhabiles ad officium publicum & beneficium Ecclesiasticum. (x)

§. 60. Ob hæresin possunt sponsalia rescindi & matrimonium contractum solvitur, (y) nec mulieres hæreticæ gaudent privil. dotis, (z) ac mulier scienter hæretico nubens, dotem amittit, eaque fisco applicatur. (a)

§. 61. Amittunt Patriam potestatem hæretici, (b) & præterea hæresis est inter justas exheredationis causas, tam intuitu patris, quàm filii. (c) Imo in genere hæretici non possunt succedere, nec ab intestato, nec ex testamento, (d) nec legatum, aut fidei commissum accipere, (e) licet sit testamentum militis. (f)

§. 62. Libri eorum prohibentur & igne comburi jubentur, imò & illi, qui eos legunt, ultimo supplicio puniri. (g)

§. 63. Bona hæreticorum, si Laici sint, confiscantur, etiam post mortem, si Clerici, eorum bona Ecclesiis, à quibus stipendia receperunt, applicantur. (b)

C

§. 64. De-

(r) Ita decretum in Conc. Const. ann. 1414. (s) c. ult. X. de heret.
 (t) Nov. 73. Nov. 45. præfat. l. 18. pr. C. de heret. L. ult. C. de postul.
 (u) Cap. Venerabilem 34. X. de Elect. & El. pot. (x) Cap. 15. de heret.
 (y) l. 16. C. de Episc. aud. l. 5. C. de Spons. cap. 6. X. de Divort.
 (z) Nov. 109. c. 1. (a) cap. 14. de heret. in 6. (b) c. 2. in f. de heret. in 6.
 (c) Nov. 115. c. 3. §. 14. & c. 4. §. 8. (d) l. 19. C. de heret.
 (e) l. ult. C. eod. Novell. 144. c. 1. quæ abrogat Nov. 129.
 (f) d. l. ult. Cod. l. 5. C. de testam. milit. (g) l. 3. §. 1. C. de S. Trin. l. 6. §. 1. l. 8. §. 5. C. de heret. Nov. 42. c. 1. §. 2.
 (h) c. 13. §. damnati de Heret. c. 8. §. penult. de Heret. in 6. c. ult. de præscript. in 6.

§. 64. Denegatur eis auxilium Advocatorum & Notariorum. (i) Contra eos admittuntur etiam excommunicati ad testimonium, imò non opus est, ut testium & accusatorum nomina iis publicentur. (l) Testis in causâ hæretici falsum deprensus, licet perjurus sit, probat dicendo contrarium. (m) Ipsi non admittuntur ut testes contra orthodoxos. (n) Beneficium seu Rescriptum, si quod impetraverunt, non valet. (o) Præsidentes regimini alicui, etiam ii, qui de facto tantum, & non de jure jurisdictionem habent, contra hæreticos justitiam exercere debent. (p) Appellationis & defensionis beneficio non gaudent (*)

§. 65. Potest hæreticis decerni pœna exilii. (q) Damnantur etiam ad perpetuos Carceres. (r) Imò ultimo supplicio afficiuntur. (s) Et denique honesta sepultura iis denegatur. (t)

§. 66. Cæterum variis persuasionibus usus est Clerus, ut Imperatores in partes traheret, & ut illi tyrannidem Cleri in conscientias non solum non reprimerent, sed etiam adjuvarent. Initio fundamenti loco posuerunt, Clerum solum esse sortem electam domini, esse reges, qui se & alios in virtute regere & ita in Deo regnum habere debeant, idque designare coronam in capite; Laicos autem esse aliud genus Christianorum: Hos salvari posse, si vitia benefaciendo evitaverint, & oblationes super altari apponant, ac decimas reddant. (u)

§. 67. Episcopos autem ex Clero esse maritos sanctissimæ Ecclesiæ, eique tanquam uxori debere adhærere, omnium verò fidelium esse spirituales patres, aut certè loco liberorum omnem Christianum & orthodoxum habere populum, i. e. Laicos. (x)

68. Cle-

(i) C. 11. de heret. (l) c. 5. eod. c. ult. eod. in 6. (m) c. 8. §. licet eod. (n) l. penult. C. de heret. (o) l. 5. in fin. C. eod. (p) c. 6. de heret. (*) c. 17. de heret. in 6. c. 11. X. eod. (q) l. 5. C. de heret. l. 8. §. 2. eod. (r) C. 15. de heret. (s) l. 5. §. 1. l. 8. in fine l. 11. 12. pr. 16. C. de heret. (t) c. 8. de heret. (u) can. duo sunt genera 7. C. 12. q. 1. (x) l. Omnem 42. §. 1. l. sancimus 48. C. de Episc. & Cler. d. can. 7. C. 12. q. 1.

§. 68. Clero ergo soli datum esse noscere mysterium regni DEI, laicis autem in parabolis. Laicos autem esse simplices & indoctos, nec præsumere posse, quod possint pertingere ad subtilitatem sacræ scripturæ, unde nec illis arcana fidei sacramenta esse exponenda, quia sanctum non dandum sit canibus, neque margaritæ mittendæ sint ante porcos. Porcos tamen non esse & canes, qui margaritas, i. e. doctrinas & parabolas cleri, gratanter accipiant. (y)

§. 69. Quemadmodum vero patres carnales præscribunt liberis agenda, eosque erudiunt, ita ex dictis sequebatur: Clerum etiam præscribere debere Laicis, quid credere debeant. Inde nata est fides formularia. (z)

§. 70. Ut autem hæc fides formularia legis efficaciam haberet, interdicebatur Laicis, ne ex desiderio intelligendi scripturas & studio, secundum eas adhortandi, convenirent, quin potius ejusmodi conventus habebantur pro conventiculis occultis, & qui officium prædicationis Christi sibi usurparent, solis tamen sacerdotibus competens. (a) Si quis contra fecisset, pro hæretico habebatur. (b)

§. 71. Neque licebat Laico reprehendere Clericum malè agentem, neque admittebatur excusatio, quod asina reprehenderit Prophetam, aut, quod Christus dixerit, quis ex vobis arguet me de peccato? Distinguendum enim esse dicebat Clerus, inter correptionem fratris, quorsum pertineat reprehensio Balamini ab asina facta, & inter reprehensionem manifestam patris spiritualis, nisi fortè prælatus spontè, de suâ confisus innocentia, subditorum se accusationi supponat, quorsum pertineat exemplum Christi. (c)

§. 72. Majus vero piaculum esse censebatur, si quis ea, quæ semel circa fidem definita erant, aut vellet in dubium vocare, aut

C 2

(y) cap. 12. in schol. infer. 1. 2. X. de heret. (z) l. 1. 2. 5. 6. C. de Sum. Trinit. (a) cap. 12. & 14. de hereticis. (b) arg. rubr. d. t. de heret. junct. can. 35. caus. 24. qu. 3. (c) d. cap. 12. de heret.

aut de iis disputare, sive publicè, sive privatim, sive Clericus esset, sive Laicus. (d)

§. 73. Inde vero suâ sponte fluebat, quod nec liceret disputare de fide cum ipsis hæreticis, (e) & adeo nec ipsos audire, aut eorum defensionem suscipere. (f)

§. 74. Nihilominus tamen hæresin esse pertinaciam & dementiam animi obstinatioris, (g) & hæreticum esse, quemcunque Romana Ecclesia, vel singuli Episcopi cum consilio clericorum, hæreticum declaraverint. (h)

§. 75. Ex his etiam sequebatur, crimen hæreseos esse merè Ecclesiasticum, adeoque Laicis nequaquam permissum esse, ut ipsi de eo quoquo modo cognoscerent, vel judicarent, sed officium inquisitionis in causâ hæreticæ pravitatis ad solum clerum ita pertinere, ut nec liceret magistraturæ, captum hæreticum eximere ex potestate inquisitorum, aut à carcere liberare, aut executionem ab inquisitore injunctam detrectare, sub pœna excommunicationis, & si excommunicationem per annum sustinuerit, sub pœna ipsius hæreseos. (i)

§. 76. Et ipse quidem Clerus excommunicationem hæreticorum apostolicæ autoritatis exemplo defendebat, ut ex quo didicerit, errantium & in errorem mittentium spiritûs, tradendos esse Satanæ, ut blasphemare dediscant. (l)

§. 77. Quin & inculcabat: oportere nos Evangelici meminisse mandati, quo ab ipsâ veritate præcipiatur, ut, si nos oculus, aut pes, aut dextra scandalizaverit, manus à compage corporis auferatur, quia melius sit his in Ecclesia carere membris, quàm cum ipsis in æterna ire supplicia. (m)

§. 78. II-

(d) l. 4. C. de Sum. Trin. l. 15. C. de Episc. & Cler. c. 2. de hæret. in 6.

(e) can. 36. C. 24. q. 3. (f) cap. 11. de hæret. (g) l. 2.

C. de Sum. Trin. (h) cap. 9. de hæret. (i) cap. 17.

de hæret. in 6. junct. cap. 8. 11. 12. eod. & Clem. 1. 2. eod. (l) can.

Apostolicæ 13. C. 24. q. 3. (m) Can. illud sane 34. C. 26.

qv. 3.

§. 78. Illud notum in vulgus est, quod pro defendendâ excommunicatione, vel etiam relegatione, in omnium ore esse soleat dictum Apostoli: hæreticum hominem post primam & secundam correptionem devita. (n)

§. 79. Quod si quis eos urgeret, quod contrâ Evangelicam parabolam facerent, ubi Christus jussit, Zizania non esse eradicanda, respondebant, eundem Dominum apertè alibi excommunicationem fieri jubere, dicentem: Frater, qui corripitur ab Ecclesia, & non obedit, sit tibi tanquam Ethnicus & publicanus. Hinc autem apparere liquido, aliud esse excommunicationem, aliud eradicationem: Excommunicationem enim esse disciplinam. (o)

§. 80. Quod vero pœnam temporalem à Laicis, id est, Imperatoribus & magistratibus exequendam attinebat, docebant: vigorem ecclesiasticum debere sustineri ab imperialis fortitudinis potentiâ, (p) testimonia fidei & charitas Principum Laicorum eminentia & præcipua esse, si Cleri reverentia conservetur, & ei cuncta subjiciantur, (q) unde fundamentalis propè articulus fidei Principum Laicorum erat, quod certissimè crederent: Cleri puritatem & decus & ad dominum Jesum Christum fervorem, & ab ipsis missas perpetuas preces, magnum favorem & incrementum Reip. præbere, & quanto plus rebus illorum accedat honestatis & decoris, tanto magis etiam remp. augeri. (r)

§. 81. Ne vero Principes sentirent, ita revera eos fieri subditos Cleri confundebant apertè sua Doctorum officia cum officio Principis, & uti imperium hæc parte ad se rapiebant, ita permittebant Principibus, sed qui sputa eorum lingerent, ut docentium officia in legibus præ se ferrent, decere arbitantes imperium, ut subditos de religione commonefacerent, ita enim & plenioram acquiri Salvatoris benignitatem, si quando & ipsi

C 3

Prin-

(n) *Can. Dixit 29. ibid.* (o) *can. Notandum 37. ibid.* (p) *c. 9. in Schol. 1. infer. de heret.* (q) *l. 8. pr. Cod. de Summ. Trinit.* (r) *l. ult. princ. C. de Episc. aud.*

Principes pro viribus ipsi placere studerent, & suos subditos ad eam rem instituerent. (s)

§. 82. Hinc etiam non infrequens est in legibus Imperatoris, quod hi minentur pœnas divinas, leges eorum transgredientibus, (t) quod aliàs ad officium Doctorum pertinet, impœnitentibus pœnas divinas, annunciare. Et fiebat aliquando ista pœnarum divinarum comminatio, cum quâdam quasi blasphemâ, ac si Deus Vasallus Imperatorum esset, qui pro eorum arbitrio pœnas cœlestes inferre teneretur. (u)

§. 83. Ac, ut eo obsequiores se præberent hâc parte Principes Clero, Clerus rursus ipsis permisit vitæ quamcunque licentiam, absolutionem peccatorum & vitam æternam promittens, si modo hæreticos strenuè persequantur atque extirpent. (x)

§. 84. Fiebat inde unica virtus, hæreticos persequi, item & unum vitium, esse hæreticum, i. e. dissentire à Clero. Hinc de hæreticis prædicabant, quod sint caupones, qui aquam vino commisceant & virus draconis in aureo calice Babylonis propinent, habentes secundum Apostolum speciem pietatis, virtutem autem ejus penitus abnegantes. (y)

§. 85. Docebatur ulterius, quod omni homini, qui Ecclesiæ Catholicæ non teneat unitatem, i. e. qui saltem in uno fidei articulo, seu Ecclesiæ Sacramento erraverit, neque baptismus, neque eleemosyna, quantum libet copiosa, neque mors pro nomine Christi suscepta, proficere possit ad salutem. (z)

§. 86. Docebant: firmissimè tenendum esse, & nullatenus dubitandum, omnem hæreticum, vel schismaticum, cum diabolo, & angelis ejus, æterni ignis incendio participandum, nisi

(s) l. 3. princ. C. d. Summ. Trinit. (t) l. 47. §. 1. l. 49. §. 8. C. de Episc. & Cler. & passim. (u) l. ult. in fin. verbis: ex cœlo volumus C. de Ep. aud. (x) Cap. 13. vers. Catholici vero de heret. (y) c. 10. in schol. infer. eod. tit. (z) c. 3. eod. ex Augustino, junct. c. 8. eod. in 6.

nisi ante finem vitæ, catholicæ fuerit incorporatus & redintegratus ecclesiæ. (a)

§. 87. Unde forte ortum duxit, quod Hæretici de consuetudine ignis pœnâ coerceantur. Quamvis alii Dd. eam pœnam putent esse fundatam in autoritate Evangelii: cum Evangelium doceat, (b) si quis in me non manserit, mittetur foràs sicut palmes, & arefcet & colligent eum, & in ignem mittent. (c)

§. 88. Cum tamen non conveniat mansuetudini Clericali, sanguinem hominis effundere, solent adhuc hodiè Inquisitores obtestari Magistratum, cum ei hæreticum puniendum tradunt, ne sanguinem ejus effundat, sed ut saltem vivum comburat. (d)

§. 89. Docebant insuper, quod hæresis sit crimen gravius crimine incestûs & defraudationis vectigalium. (e)

§. 90. Et jam antiquitus Clerus Imperatoribus persvaserat, ut hæresin voluerint esse publicum crimen, additâ illâ ratione, quia, quod in religionem divinam committatur, (i. e. per hætenus deducta, in Cleri formulas,) in omnium feratur injuriam. (f)

§. 91. Et cum adeo Imperatoribus persvasissent, ipsorum dicta, esse ipsius Dei dicta, suâ spontè etiam sequebatur, crimen hæreseos esse gravius crimine læsæ Majestatis, vel certè æquè grave, (g) esse immanissimum sacrilegium. (h)

§. 92. Denique, postquam ita animis Laicorum persvaserat Clerus, eis omnia credendi, quæ vellent credi, non difficile fuit, iis etiam illud addere, ut Principibus persvaderent, ad dignitates publicas neminem admittendum esse, nisi prius juramentum religionis præstitisset. Quod etsi ab initio erat saltem juramentum confessionis, (i) mox tamen exinde etiam juramentum professionis, aut promissionis effectum est: (l) Quorum utrumque tamen & communi juramentorum naturæ & principiis Evangelii repugnare, ostendet caput sequens.

COROL.

(a) d. c. 3. ex Augustino. (b) Job. 15. (c) Ant. Perez. in Cod. tit. de hæret. n. 3. (d) voyez l'Histoire de l'Inquisition de Goa. (e) c. 19. de hæret. in 6. (f) l. 4. §. 1. C. h. t. (g) l. 4. §. 4. C. eod. (h) l. 8. §. 5. C. eod. (i) l. jubemus 19. l. nemo militet. 20. C. de Episc. aud. (l) auth. statuimus C. eod.

COROLLARIA.

I.

NE occasio calumniandi remaneat, ac si in iis, quæ subinde de artibus, aut personis Cleri in disputatione diximus, malè, aut parùm aequè, sentiamus de Ministerio Ecclesiastico, notandum, tantam esse differentiam inter Clerum & Ministerium Ecclesiasticum, quanta est inter Fures, aut homicidas, & inter bonos Pastores.

2. Ministerium Ecclesiasticum enim est status Ecclesiæ in republicâ docentium, qui à cœtu Christianorum ad id ritè electi & constituti sunt, ut nomine & jussu Ecclesiæ publice prædicent Verbum Dei & Sacramenta administrent, secundum ritus adiaphoros à Principe præscriptos.

3. Clerus dominium quærit in conscientias reliquorum membrorum. Minister Ecclesiæ gloriam suam in eo quærit, ut sit minister reliquorum membrorum. Matth. 23. v. 11. 1. Cor. 3. vers. 5.

4. Distinctionem Ecclesiæ in Clericos & Laicos, improbarunt jam publicè multi Theologi & Jcti

Acti Evangelici. At distinctio in docentes
(quales ministri sunt) & auditores, fundata
est in jure divino.

5. Uti ergo docentium, quâ docentes sunt,
relata sunt auditores, ita quâ ministri sunt,
correlatum est caput Ecclesie invisibile Christus,
& reliqua membra, quorum fratres sunt, non
patres spirituales. Matth 23. v. 9.

6. Quatenus vero Ecclesia est in Republica,
ministri Ecclesie aequè subditi sunt Principis, ut
auditores.

7. Actio injuriarum, quanta quanta est,
repugnat Christianismo, quia tendit ad vindi-
ctam privatam.

8. Si Clerus in Ecclesiâ Evangelicâ velit
inquisitione sacrâ adversus aliquem procedere,
non cogituris Clero edere cogitationes suas de
rebus Ecclesiasticis & Sacris, quia hoc omni juri
repugnat. Quod si Clerus auctoritate Principis
eam in rem uti velit, justissima subsunt cause,
istam editionem humillimè coram Principe de-
precandi.

9. Qui delictum aliquod denunciavit, ac
denunciationem suam probare est paratus, ab
omni actione injuriarum denunciati liber est,

D

etiamsi

etiamsi Magistratus Politicus, sive ex justâ, sive injustâ causa inquisitionem instituerere nolit.

10. Hæreticus quicumque homo tamen est. Ergo ei jura naturæ communia debentur. Non est ledendus, non contumeliâ afficiendus, pacta ei sunt servanda, ergo & officia humanitatis exhibenda.

11. Tolerare hæreticum juxta se in Rep. est adhuc minus officio humanitatis. Ergo qui tolerantiam denegat, reverà inhumano & crudelis est. At in homine inhumano & crudeli non potest habitare Spiritus mansuetudinis & humanitatis.

12. Nullus tanquam hæreticus, cum sit innocens, obteratur, nec expositum eum ad contumeliam religio qualiscunque perficiat, arg. l. Nullus 14. C. de Judæis & Cœlicolis.

AKT 4285

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten initials or signature in blue ink, possibly "WTF" and "MC".

B. M. II 146.
Li. 38, II.

THE
JURE
CIRC

REC
SERENIS
DN. FRI
ELECT.

DN. D. CH
Conf. Ele

P
Summos i
DO
Pul
JOHAN

IN A

Typis CHRIS

ES,
CIPIS
COS,
IMO,
DOMINO,
HELMO,
cc, &c, &c,
OMASIO,
ac Facult,
A
privilegia
endi,
ittit
US Rube/
ORI, 22.
brand. Typogr.
f 22.

II R
4288

